

חטיבה משותפת בטיפול מוגבר (טיפול בחולה כרוני במצב אקוטי) לשנת 2025

יחידת לימוד משותפת בתוכנית להשתלמות מוכרת בטיפול מוגבר בחולה מבוגר כרוני במצב אקוטי מיועדת למשתלמים¹ בתחומי נפרולוגיה, אונקולוגיה, גריאטריה וגסטרואנטרולוגיה.
תכנית הלימודים

שעות לימוד	שם הקורס	
35	פתופיזיולוגיה ועקרונות טיפול במערכת הקרדיווסקולרית	1.
16	מעמד משפטי חוקי ואתי של האחות כמטפל	2.
8	ניהול סיכונים, איכות ובטיחות הטיפול	3.
16	טכנולוגיות ואמצעים לאבחון	4.
8	אומדן גופני על פי מערכות הגוף	5.
16	מניעת זיהומים בחולים במצב אקוטי	6.
8	מטפל עיקרי	7.
16	איכות חיים בחולי כרוני וקידום בריאות	8.
16	ניהול הטיפול בסימנים וסימפטומים	9.
8	התכנית הלאומית לטיפול פלאיטיבי	10.
6	השתלות איברים	11.
153	סה"כ כללי	

¹ עמידה בכלל דרישות ומטלות הקורס במהלך חטיבה משותפת מהווה תנאי קדם למעבר והתחלת מודולת ייחודית

חטיבה משותפת של טיפול בחולה כרוני במצב אקוטי

במהלך לימודים בחטיבה משותפת ובהמשך במודולה ייחודית של נפרולוגיה, אונקולוגיה, גריאטריה וגסטרואנטרולוגיה המשתלמים:

* ילמדו על גישה מותאמת וכוללנית לניהול הטיפול במטופל ומשפחתו, בכל הגילאים, בכל מתארי הטיפול, בשיגרה ועתות חירום בדגש על הדרכה, רב תרבותיות, חמלה ואמפתיה.
* ייחשפו לגישות טיפוליות במצבים קליניים שונים : מניעה וקידום בריאות, גישה שמרנית, ניתוחית/כירורגית, שיקומית ופליאטיבית.

* יכירו כלי אומדן מותאמים, מודלים, סטנדרטים טיפוליים והנחיות מקצועיות Clinical Guidelines /Gold Standards, תוך שילוב והכרות עם סמכויות האחות (Scope of practice) ומיצוי פוטנציאל התפקודי, פרמקולוגיה ותזונה קלינית מותאמת למצבי חולי שונים.

1. המערכת הקרדיווסקולרית (35 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס עוסק במצבים קליניים מורכבים, מייצגים במערכת הקרדיווסקולרית אבחונם ואפשרות הטיפול בהם.

תכני הקורס:

- פתופיזיולוגיה:
 - מומי לב מולדים בעלי השלכות לחיים הבוגרים
 - מחלת לב איסכמית
 - הפרעות קצב
 - מחלות לב שיגרניות
 - אי ספיקת לב
 - יתר לחץ דם
 - מחלות מסתמים וקרדיומיופטיות
- אלקטרוקרדיוגרם-ECG אק"ג (פענוח)
 - אלקטרופיזיולוגיה של מערכת הלב
 - יסודות האק"ג התקין תוך הבנת המנגנונים המופעלים ומשפיעים על קצב הלב
 - זיהוי אק"ג פתולוגי ואבחון הפרעות שכיחות בקצב הלב והטיפול בהם
 - ביטויי ההולכה על תרשים האק"ג, צורת קומפלקס פרוזדורי וחדרי, מדדי קצב סינוס, הפרעות קצב שכיחות בטיפול בחולים עם אי ספיקה כלייתית, כגון: טכיקרדיה, ברדיקרדיה, הפרעות באלקטרוליטים
- הקורס יכלול הרצאות פרונטליות ותרגול פענוח תרשימי אק"ג
- יוצגו כל אותם מצבים המחייבים החדרת קוצבי לב ודפיברילטורים פנימיים; סוגי קוצבי לב ודפיברילטורים פנימיים, תפעולם, סיבוכים והפרעות
- ניהול הטיפול בחולה לב בקהילה כולל טיפול / אשפוז בית

2. מעמד משפטי חוקי ואתי של האחות כמטפל (16 שעות)

תיאור הקורס:

נושאים שיימדו בקורס עוסקים בחוקים, פסקי דין ואספקטים משפטיים הקשורים לטיפול בחולים תוך דגש על חולים כרוניים במצב אקוטי.

תכני הקורס:

- הסכמה מדעת
- חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות
- החוק לטיפול בחולי נפש ופסקי דין המתייחסים למעמד המשפחה והאפוטרופוס כשותפים לקבלת החלטות בטיפול בחולה
- היבטים בסדר הדין הפלילי - חוק העונשין
- המסגרת החוקית המעגנת את העיסוק בסייעוד: פקודת הרופאים, תקנות בריאות העם וחוק המרשם הפלילי
- היבטים של סמכות, אחריות ומתן דין בעבודת האחיות.
- חוזרים ונהלים הרלוונטיים לתחום הטיפול בחולה כרוני במצב אקוטי - פעולות סיעוד, פעולות חריגות ועשיה מקצועית לשמירה על סמכויות ולמיצוי הפוטנציאל המקצועי
- דיון בדילמות אתיות ומשפטיות לרבות, אתיקה ביחסי מטפל מטופל, בניית אמון ואי חריגה מגבולות הטיפול המקצועיים במפגש הטיפולי
- מניעת גזענות, אפליה והדרה

3. ניהול סיכונים, איכות ובטיחות הטיפול (8 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יתמקד בהקניית כלים לקידום בטיחות הטיפול בארגון, הבנת החשיבות בביצוע פעילויות ע"פ סמכות מקצועית (פעילויות חריגות ופעילויות סיעוד) וקידום פעילויות בתחום הבטיחות.

תכני הקורס:

- ניהול תחקור ובדיקת אירוע חריג וכמעט אירוע
- סביבת עבודה ותהליכי עבודה (הנדסת אנוש)
- בריאות העובד כולל חיסוני עובדים
- מניעת נפילות – התוכנית הלאומית למניעת נפילות
- התכנית הלאומית למדדי איכות, תורת השרות וחווית המטופל
- גישת משרד הבריאות בנושא המטופל במרכז, לרבות גישות ומודלים בטיפול במטופלים על פני רצף החיים בכל מתארי הטיפול בשגרה ובעתות חירום.
- מושגי יסוד ברפואה מותאמת אישית

4. טכנולוגיות ואמצעים לאבחון (16 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יתמקד בחשיבות השימוש בטכנולוגיות חדשות ומקומה של האחיות כמרכזות טיפול והטכנולוגיה ככלי מסייע; שימוש בטכנולוגיות מידע ותקשורת לצורך ניטור מרחוק, אבחון, מתן טיפול, מניעה, מחקר והערכה, הדרכת מטופלים, ומתן ייעוץ.

שירות זה יכול להינתן מתוך מרפאה, בית חולים, מוקד ומהבית (telemedicine). נועד להיות שירות נלווה למודל הטיפול השמרני. האחיות המספקות שירות דרך telemedicine זקוקה לידע בנושא ולמיומנויות טכנולוגיות, אומדן, תקשורת מול מטופל תוך שימור האמפטיה והחמלה, תקשורת בצוות רב מקצועי, הדרכות, ניהול נתונים וקבלת החלטות. שימוש ב-telemedicine כולל היועצות וירטואלית עם מטופל, מטפל, ביקור מרפאה וירטואלי, ניטור מרחוק, והעברת נתונים.

בנוסף, ילמדו בדיקות עזר מעבדתיות ודימות המשמשות כאמצעי חשוב ובלתי נפרד להשלמת אומדן מצבו של החולה הכרוני והטיפול בו.

תכני הקורס:

המודל הטיפולי ב-telemedicine חידושים וטכנולוגיות בשימוש ברפואה וסיעוד:

- מושגים ב-telemedicine: טלה-רפואה, טלה-סיעוד, טלה-בריאות, טלה-ניטור
- יתרונות המודל הטיפולי ב-telemedicine
- טיפול קונבנציונלי לעומת טיפול ב-telemedicine
- מתן טיפול מבוסס ראיות (EBP) ב-telemedicine
- סטנדרטים, בטיחות בהטמעת טכנולוגיות ומערכות מידע רפואיים
- מדיניות ורגולציה, אתיקה והיבטים חוקיים
- ידע על מערכות מידע ו – telecommunications, אפליקציות שונות בשימוש לניהול מחלות, סנסורים ואמצעי ניטור מרחוק, אחסון ושליחת: תמונות, וידאו, אודיו ונתונים קליניים
- כשירות לאחיות המטפלים ב-telemedicine
- איסוף נתונים, רישום ודיווח, היועצות והעברת מידע בצוות רב מקצועי
- שימושים במחקר
- תרגול תיאורי מקרה
- רפואה מותאמת אישית
- הקניית ידע ומתן כלים לבחירת בדיקות העזר ואמצעי האבחנה המתאימים למטופל:
 - בדיקות דם ופיענוח
 - בדיקות הדמיה: צילום חזה, אולטרסאונד, MRI, CT, PET CT, איזוטופים, אנגיוגרפיה, בדיקות אנדוסקופיות

5. אומדן גופני על פי מערכות גוף (8 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בביצוע אומדן גופני על בסיס הידע התאורטי של תחומי האומדן הגופני על פי מערכות עיקריות.

תכני הקורס:

- יילמדו מיומנויות אומדן גופני על פי מערכות, בשיטות הפעלה שונות.
- *אומדן גופני על פי מערכות גוף שונות יתורגל במסגרת מודולה ייחודית

6. מניעת זיהומים (16 שעות)

תיאור הקורס:

קורס זה יעסוק במניעת זיהומים כאתגר במערך אשפוז של החולה האקוטי במטרה למנוע תחלואה ותמותה.

תכני הקורס:

- זיהומים נרכשים הקשורים לצנרת חודרנית, גורמים, פתופיזיולוגיה והכרת העקרונות למניעתן, לרבות: דלקת ריאות נרכשת (VAP), דלקת נרכשת בדרכי השתן (CAUTI), אלח דם הקשור בצנרת מרכזי (CLABSI).
- טיפול אנטיביוטי מושכל למניעת זיהומים מחד, והתפתחות חיידקים עמידים לסוגיהם מנגד תוך הכרת מנגנוני העמידות של החיידקים.
- דרכים ואמצעים למניעת זיהומים בכלל (כגון: היגיינת ידיים, אמצעי זהירות שגרתיים ומיוחדים) בכלל, וביחידות השונות בפרט ועקרונות לבטיחות העובד והמטופל.

7. מטפל עיקרי (8 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יתמקד בזיהוי ואומדן הקשיים עמם מתמודדים המטפל העיקרי והצוות המקצועי המטפל בחולה הכרוני ובזקן.

תכני הקורס:

- תפקידי המטפל העיקרי או מנהל הטיפול (Care manager)
- הקשיים עמם מתמודד המטפל העיקרי והצוות הרב מקצועי ומערכות התמיכה הקיימות
- משפחה המטפלת במטופל מרותק בית (כגון: מטופל הזקוק להנשמה ממושכת, הוספיס בית, שיקום)
- התכנית הלאומית לטיפול בדמנציה ומחלות דומות- מקורות תמיכה וסיוע למטפל העיקרי

8. איכות חיים בחולי כרוני וקידום בריאות (16 שעות)

- אומדנים לאיכות חיים בילדים, במתבגרים, במבוגרים ובזקנים.
- קבוצות בסיכון לפגיעה באיכות חיים וחוסר היענות לטיפול.
- התכנית הלאומית לקידום בריאות:
- מודלים לקידום בריאות בהתאמה למגוון מטופלים ברצף החיים (לדוגמא מודל 4M לחולים הגריאטריים)

- תפקידה של האחיות בהדרכת החולה הכרוני לשמירת אורחות חיים בריאים
- קידום בריאות איכות חיים ותחושת הרווחה, מיניות ודימוי גוף אצל החולה הכרוני.
- קידום בריאות איכות חיים בעזרת פעילות גופנית ובמילוי זמן פנוי

9. ניהול הטיפול בסימנים וסימפטומים (16 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יתמקד בפיתוח מיומנויות אומדן וניהול הטיפול בסימנים וסימפטומים. במהלך הקורס יילמדו היבטים תרבותיים, חברתיים ומגדריים המשפיעים על תפיסת הסימן/סימפטום ע"י המטופל.

תכני הקורס:

- תרגול שימוש במפות טיפוליות ואלגוריתמים קליניים תוך התייחסות למטופל ולמשפחתו
- קבלת החלטות כגון: הוראות מקדימות, תאום ציפיות עם מטופל ו/או מי מטעמו והחלטות לקראת סוף חיים - מקומה של האחיות בקידום הנושא.
- הסימפטומים שיילמדו כוללים:
 - כאב
 - דיכאון וחרדה
 - הפרעות שינה
 - הפרעות בתפקוד מיני
 - הפרעות בתזונה
 - סימפטומים במערכת העיכול
 - חוסר שיווי משקל ומניעת נפילות כולל התייחסות לתכנית הלאומית למניעת נפילות
 - הצגת/ הגשה תרגיל אינטגרטיבי הכולל יישום איזון סימפטומים על אחד מהסימפטומים

בכל אחד מהסימפטומים ילמדו אומדן, אבחון, התערבות והערכה.

10. התכנית הלאומית לטיפול פליאטיבי (8 שעות)

תיאור הקורס:

במסגרת הקורס יחשפו הלומדים לתכנית הלאומית לטיפול פליאטיבי.

תכני הקורס:

- תפקידו של נאמן טיפול פליאטיבי בקהילה ובאשפוז
- שירותים פליאטיביים בקהילה
- שירותים פליאטיביים באשפוז כללי וגריאטרי
- שירותים פליאטיביים במחלקות לאשפוז ממושך
- רצף הטיפול הפליאטיבי
- אתיקה, זכויות וזכאויות
- *במסגרת ההוראה מומלץ לחשוף לתפקידה ופועלה של אחות מומחית קלינית בטיפול תומך (פליאטיבי)

11. השתלות איברים (6 שעות)

- מערך תרומות איברים וההשתלות בישראל
- היבטים משפטיים והלכתיים
- הליך תרומת איברים: מאיתור תורם, הפניה למשפחה ועד להנצלת איברים.

חוקים נהלים וחוזרים:

1. חוק החולה הנוטה למות 2005
2. חוזר מנכ"ל מס' 07/08 – הנחיות ליישום חוק החולה הנוטה למות
3. חוזר מנהל הרפואה מס' 10\2010, אמצעי זהירות שגרתיים במוסדות רפואיים, תיק מס' 1\5\200.
4. חוזר המנהל הכללי מס' 6/2019 – אמות מידה להפעלת שירות בריאות מרחוק
(טלה – בריאות/טלה – רפואה / Telemedicine)
5. חוזר המנהל הכללי מס' 6/2021- טיפול בתלונות בעקבות פגיעה או הטרדה מינית במהלך טיפול רפואי. <https://www.gov.il/he/Departments/policies/mk06-2021>
6. לשכת האתיקה – הסתדרות האחיות והאחים בישראל (2018). הקוד האתי לאחיות ולאחים בישראל תשע"ח (עדכון נוסח 1994).

הנחיות להצגת תרגיל בנושא סימנים וסימפטומים

מטרת התרגיל: פיתוח מיומנות אומדן וניהול טיפול בסימנים וסימפטומים במטופל הסובל מבעית בריאות כרונית.

הנחיות:

1. התרגיל יתבצע בזוגות/ בקבוצות – כאשר כל אחד מחברי הקבוצה חייב לקחת חלק בהצגה
2. יש לתאם את הנושא מול מרכז/ת הקורס
3. העבודות ישלחו לאישור ובדיקה של המרכז/ת לפני ההצגה בכיתה
4. התרגיל יוצג באמצעות מצגת / סימולציה/ הצגה/ פוסטר/ דיון כיתתי
5. הצגת המקרה – 15 דקות, דיון קבוצתי – 5 דקות
6. הצגת הסימפטום תתבצע דרך תיאור מקרה המבוסס על מטופל אמיתי
7. הצגת הסימפטום תבסס על ספרות מקצועית – תיקוף לפחות משני מקורות.
8. כל קבוצה תבחר סימפטום אחד ממערכות הגוף (לדוגמא: בחילות, הקאות, סחרחורות, תפוחות, הפרעות בשינה, גרד, קוצר נשימה, ירידה בתאבון ועוד):

- שתן
- עיכול
- נשימה
- נפש
- שלד ושרירים
- עצבים
- עור וריריות
- נפש
- 9. בהצגה יש להתייחס ל:

- הצגת המטופל: פרטים סוציו- דמוגרפיים, רקע בריאותי, אישי ומשפחתי, מחלות רקע, טיפול תרופתי וכל מידע רלוונטי נוסף
- תופיזיולוגיה של המחלקה והסימפטום
- גורמי סיכון
- אומדנים רלוונטיים המתייחסים למימד הפיסי, נפשי, רוחני וחברתי
- טיפול על ידי צוות רב מקצועי (יועצים, פיזיותרפיה, עו"ס, פסיכולוגים)
- בדיקות עזר אבחנתיות (הדמיה ומעבדה)
- הטיפול המקובל מול הטיפול אותו המטופל מקבל
- מסקנות ותובנות

קריטריונים להערכת הצגה בנושא סימנים וסימפטומים

הסימפטום הנבחר:

שם המגישים:

קריטריון	הערכה
הצגת המטופל:	
פרטים סוציו- דמוגרפיים	
רקע בריאותי	
אישי ומשפחתי	
מחלות רקע	
טיפול תרופתי	
מידע רלוונטי נוסף	
פתופיזיולוגיה של המחלה והסימפטום: לרבות אתיולוגיה, סיבוכים וסיכונים	
גורמי סיכון	
אומדנים רלוונטיים המתייחסים למימד הפיסי, נפשי, רוחני וחברתי	
טיפול על ידי צוות רב מקצועי (יעוצים, פיזיותרפיה, עו"ס, פסיכולוגים)	
בדיקות עזר אבחנתיות (הדמיה ומעבדה)	
הטיפול המקובל מול הטיפול אותו המטופל מקבל	
מסקנות ותובנות	
בהירות הצגת המקרה	
סקירת הספרות	
דרך ההצגה	